

انديشده حنان
حکمرانی نرم و فناوری های نوین

آسیب شناسی نماد اعتماد الکترونیک (اینماد) و ارائه راهکار جایگزین

الحمد لله
الرحمن الرحيم

آسیب‌شناسی
نماد اعتماد الکترونیک (اینماد)
و ارائه راهکار جایگزین

اندیشکده حنّان

پاییز ۱۴۰۱

اندیشه حنان
جمهوری مردم و فناوری های نوین

عنوان: آسیب شناسی نماد اعتماد الکترونیک (اینماد) و ارائه راهکار جایگزین

پژوهشگر: صدرا صفائی پور

طراح جلد: محمدرضا بیات

صفحه آرابی: مهرداد زمانی

چاپ: اول، پاییز ۱۴۰۱

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

آدرس: خیابان فلسطین جنوبی، پایین تراز خیابان جمهوری، کوچه انیس، پلاک ۱۲، واحد ۲

تلفن: ۰۲۱۶۶۱۷۷۰۴۹

کد پستی: ۱۳۱۶۷۶۴۴۹۴

فهرست

۷	خلاصه مدیریتی.....
۱۱	بخش اول: کلیات.....
۱۳	۱. مقدمه.....
۱۴	۲. اهداف.....
۱۵	۳. قوانین و دستورالعمل‌های بالادستی.....
۱۶	۴. الزامات و فرآیند اخذ اینماد.....
۱۶	۴-۱- الزامات.....
۱۸	۴-۳- موارد مورد ارزیابی در اعطای نماد.....
۱۹	۵. انواع اینماد.....
۲۱	۶. هزینه دریافت نماد.....
۲۱	۷. کمیته نظارت.....
۲۳	بخش دوم: آسیب‌ها و راهکارها.....
۲۵	۸. تحلیلی بر ماهیت و رویکرد اینماد.....
۲۸	۹. تحلیل نقاط ضعف ایتماد اجباری نسبت به اهداف.....

- ۱-۹-۱- انفعال در تجارت الکترونیک و کاهش رشد اقتصاد دیجیتال..... ۲۸
- ۲-۹-۲- مانع جدی در توسعه تجارت الکترونیک..... ۲۹
- ۳-۹-۳- ناکارآمدی در نظارت و پیشگیری و تشدید بی‌اعتمادی ۳۱
- ۴-۹-۴- تعدد مجوزهای پیش‌نیاز ۳۳
- ۵-۹-۵- جلوگیری از ایجاد استارت‌آپ‌ها ۳۳
- ۶-۹-۶- عقب‌ماندگی کشور در فناوری و افزایش مهاجرت نخبگان ۳۳
- ۷-۹-۷- از دست دادن ظرفیت اشتغال‌زایی اینترنتی ۳۴
- ۸-۹-۸- کاهش شفافیت مالی ۳۴
- ۹-۹-۹- ایجاد اقتصاد زیرزمینی ۳۴
- ۱۰-۹-۱۰- رویکرد نظارت پیشینی ۳۵
- ۱۰-۱-۱۱- ضعف‌های ساختاری و نهادی..... ۳۶
- ۱-۱۰-۱- ایجاد بستر فساد و فروش امضای طلایی ۳۶
- ۲-۱۰-۲- ناکارآمدی سامانه اینماد در احراز هویت ۳۶
- ۳-۱۰-۳- عدم نظارت بر نمادهای معلق و منقضی شده ۳۹
- ۴-۱۰-۴- عدم موفقیت مرکز تتا در جذب کسب‌وکارها جهت دریافت نماد اعتماد ۴۰
- ۵-۱۰-۵- ادامه فعالیت سایت‌های نامشروع و متخلف ۴۳
- ۱۱- جمع‌بندی و راهکار ۴۴
- مدل پیشنهادی جایگزین برای اینماد ۴۴

خلاصه مدیریتی

۷ نماد اعتماد الکترونیکی (اینماد) در سال ۱۳۸۹، باهدف اعتمادآفرینی برای مشتریان کسب و کارهای مجازی و صیانت از حقوق آنها، ذیل مرکز توسعه تجارت الکترونیک راه اندازی شد. فروشگاه‌های اینترنتی تا سال ۱۳۹۸ در صورت تمایل جهت افزایش اعتماد کاربران، اینماد را به‌عنوان تأییدیه مرکز توسعه تجارت الکترونیک دریافت می‌کردند. لیکن وقوع کلاهبرداری‌های کلان توسط فروشگاه‌های دارای اینماد (همچون سکه‌های نامن، همتامارکت و...) و عدم پاسخگویی مرکز توسعه تجارت، ناکارآمدی نماد اعتماد را نمایان کرد. دغدغه پیشگیری از وقوع

فعالیت‌های مجرمانه در بستر فضای مجازی (همچون سایت‌های قمار و شرط‌بندی، کلاه‌برداران مجازی و باندهای فساد و فحشا) و افزایش امنیت کسب‌وکارهای اینترنتی، موجب شد که در سال ۱۳۹۸ با تصویب «ماده ۱۰۳ آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۴ الحاقی قانون مبارزه با پول‌شویی» توسط هیئت‌وزیران، کارکرد اینماد از نماد اعتماد اختیاری به یک مجوز الزامی تغییر یابد؛ بر این اساس هر کسب‌وکار متقاضی دریافت درگاه پرداخت اینترنتی مستقیم به ارائه اینماد معتبر ملزم گردید. این سازوکار در سال ۱۴۰۰ برای دریافت درگاه پرداخت اینترنتی واسط نیز اجرا شد و طبق گزارش شاپرک پس از این ابلاغیه، دریافت درگاه پرداخت با ۷۵ درصد کاهش مواجه بوده است. این آمار به معنای خروج بیش از نیمی از فعالیت‌های اقتصادی در اینترنت از بستر شفاف مانند درگاه پرداخت و کوچ آن‌ها به مسیرهای موازی غیر شفاف (همچون کارت به کارت، ارز دیجیتال و...) است. این در حالی است که بنا به داده‌های سایت اینماد و اعلام مرکز توسعه تجارت الکترونیک تاکنون کمتر از ۲۰ درصد کسب‌وکارهای فضای مجازی اقدام به دریافت اینماد کرده‌اند و بیش از ۸۰ درصد آن‌ها بدون نماد اعتماد الکترونیک مشغول به فعالیت‌اند. به نظر می‌رسد که فرآیند جدید نمی‌تواند پاسخ مناسبی به دغدغه موردنظر باشد و تنها به مشکل‌آفرینی بر سر راه کسب‌وکارهای سالم مجازی منجر خواهد شد. چراکه بسیاری از کسب‌وکارها برای دریافت اینماد، نیازمند اخذ مجوزهای پیش‌نیاز دیگری خواهند بود و این مسئله اساساً مسیر راه‌اندازی کسب‌وکارها را دشوار در مواردی که کسب‌وکار نوآورانه باشد

آغاز به فعالیت آن را غیرممکن خواهد کرد؛ چراکه قوانین از نوآوری عقب‌ترند در نتیجه برای بسیاری از کسب‌وکارهای نوآور (استارت‌آپ) هیچ‌گونه مجوزی وجود ندارد. این اتفاق در زمان حاضر نه تنها به توسعه تجارت الکترونیک نمی‌انجامد بلکه در شرایط فشار اقتصادی و تحریم، از رشد اقتصاد دیجیتال کشور (که تنها بخش اقتصادی با رشد مستمر در ۵ سال گذشته بوده و سهمی در حدود ۷ درصد از تولید ناخالص ملی را داراست) جلوگیری خواهد کرد.

از این رو با احصاء اهداف و دغدغه‌های مطرح‌شده در جهت اجباری کردن این‌ماد، با همکاری نهادهای متولی در راستای حل مسئله و رفع نگرانی‌ها، پیشنهادهایی کاربردی ارائه می‌گردد که در نخستین گام به محدود نمودن فعالیت‌های مجرمانه در بستر فضای مجازی کمک نماید، ثانیاً هدف اصلی این‌ماد را محقق سازد و ثالثاً به کسب‌وکارهای سالم فضای مجازی (به‌ویژه کسب‌وکارهای نوپا) صدمه نزند. راهکار پیشنهادی به شرح زیر خواهد بود:

۹

۱. ثبت درخواست کسب‌وکار در درگاه واحد مجوزهای کشور G۴B

و اعلان حوزه فعالیت

۲. اختصاص درگاه پرداخت به حساب تمامی صاحبان کسب‌وکار

متقاضی بر مبنای احراز هویت صورت گرفته در بانک (استفاده

از درگاه پرداخت به‌عنوان عامل شفافیت و ابزار نظارت و رصد)

۳. صدور صورتحساب الکترونیکی توسط فروشنده برای استفاده از

درگاه پرداخت (شفافیت در صورت‌های مالی و تحقق قانون پایانه‌های

فروشگاهی و سامانه مؤدیان در راستای مالیات الکترونیک)

۴. راه‌اندازی بستر حساب امانی در بانک مرکزی و اتصال درگاه پرداخت کسب‌وکار به آن (در راستای جلوگیری از وقوع تخلفات با حفظ پول پرداخت شده توسط خریدار تا زمان تأیید طرفین نسبت به انجام تعهدات یکدیگر)
۵. ایجاد امکان ارزیابی و گزارش دهی کاربران به ازای هر تراکنش (در راستای تحقق رویکرد نظارت پسینی و استقرار سامانه‌های نظارت مستمر در جهت کشف تخلفات)
۶. رتبه‌بندی کسب‌وکارها بر مبنای میانگین امتیاز کسب‌شده (به‌موجب ایجاد نظام خودتنظیمی و افزایش کارآمدی و بهبود کیفیت ارائه خدمات)

بخش اول:

کلیات

۱. مقدمه

۱۳

لازمه توسعه تجارت الکترونیک، اعتمادسازی میان کاربران و اطمینان بخشی به آنهاست. سازمان توسعه تجارت الکترونیکی، مهم‌ترین عوامل مراجعه و اعتماد خریداران به کسب‌وکارهای اینترنتی را مسائل زیر می‌داند؛

- شناسایی مالک کسب‌وکار و امکان مراجعه در صورت بروز اشکال
- کامل و صحیح بودن اطلاعات کالا یا خدمات ارائه‌شده
- تضمین محصولات و ارائه خدمات پس از فروش

- واضح بودن روند برگرداندن کالا و بازپس‌گیری پول
  - محفوظ ماندن اطلاعات شخصی و مالی خریداران
  - تأیید امنیت سایت توسط يك موسسه و مرکز ملی اعتماد
- از همین رو این سازمان در سال ۱۳۸۹ اقدام به ایجاد سازوکاری با عنوان نماد اعتماد الکترونیک یا اینماد می‌کند. نماد اعتماد الکترونیکی نشانه‌ای است نمادین که به‌عنوان تأییدیه به فروشگاه‌های اینترنتی، توسط «مرکز توسعه تجارت الکترونیکی» وابسته به وزارت صنعت، معدن و تجارت اعطا می‌شود.

۲. اهداف

- اهداف ایجاد اینماد عبارت‌اند از؛
- تأیید امنیت سایت توسط يك موسسه و مرکز ملی اعتماد
  - مراجعه و اعتماد خریداران به کسب‌وکار اینترنتی
  - احساس امنیت خریدار از محفوظ ماندن اطلاعات خود
  - امکان شکایت خریدار از کسب‌وکار اینترنتی
  - اهدافی که به شکل غیرعمومی بیان می‌شود
  - جلوگیری از پولشویی
  - جلوگیری از فرار مالیاتی
  - جلوگیری از رشد گتره‌ای (سریع) یک حوزه‌ی نوآورانه
  - جلوگیری از فعالیت‌های بدون مجوز
  - امکان تعلیق آنی فعالیت توسط مرکز توسعه تجارت علاوه بر بانک مرکزی

۳. قوانین و دستورالعمل‌های بالادستی

ساماندهی فعالیت کسب و کارها و سایت‌های تجارت الکترونیکی به عنوان یکی از وظایف مرکز توسعه تجارت الکترونیکی، به تایید شورای نگهبان رسیده است (قانون توسعه تجارت الکترونیک). به علاوه مطابق مصوبه شورای امنیت کشور (تیر ۱۳۹۱)، با همین هدف، مسوولیت اعطای نماد اعتماد به کسب و کارهای الکترونیکی به مرکز توسعه تجارت الکترونیکی واگذار گردیده است. همچنین نماد اعتماد الکترونیکی به عنوان یکی از مجوزهای وزارت صمت در جلسه هشتم «هیات مقررات زدایی و تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار» در سال ۱۳۹۵ تصویب شده است. به علاوه در اردیبهشت ماه سال ۱۳۹۳، برای پیشگیری از جرایم مالی، سندی با عنوان «تعیین وظایف دستگاه‌ها» در کمیته پیشگیری از جرایم سایبری معاونت اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرایم قوه قضائیه تصویب شده است که در این سند به وظیفه وزارت صمت در خصوص ساماندهی فعالیت سایت‌های تجارت الکترونیکی با اعطای نماد اعتماد الکترونیکی و نظارت بر کسب و کارهای الکترونیکی و همچنین اطلاع رسانی عمومی در خصوص خرید از فروشگاه‌های الکترونیکی دارای نماد اعتماد الکترونیکی اشاره شده است. در سال ۱۳۹۸ نیز با تصویب «ماده ۱۰۳ آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۴ الحاقی قانون مبارزه با پول‌شویی» توسط هیئت‌وزیران، کارکرد این‌نماد از نماد اعتماد اختیاری به یک مجوز الزامی تغییر یافت.

۴. الزامات و فرآیند اخذ اینماد

۴-۱- الزامات

الف- وجود یک دامنه معتبر و فعال.

- مدیر یا موسس فروشگاه اینترنتی برای دریافت ای نماد باید حداقل ۱۸ سال سن داشته باشد.
- در مورد اشخاص حقیقی، دامنه سایت باید به نام متقاضی باشد. در صورتی که شخص حقوقی متقاضی دریافت نماد الکترونیکی باشد، دامنه سایت باید به نام یکی از اعضاء هیات مدیره شرکت باشد.

ب- وجود شرایط و الزامات یک فروشگاه و کسب و کار الکترونیکی (سایت اینترنتی)

- تمام شرایط یک سایت مربوط به کسب و کار الکترونیکی شامل کالا و خدمات برای عرضه، سامانه فروش و... را داشته باشد.
- ارائه اطلاعاتی دقیق و کامل از ویژگی‌های فنی و ظاهری محصول یا خدمت مورد نظر.
- ارائه قیمت و تعرفه کالاها و خدمات عرضه شده به صورت آنلاین.
- مشخص بودن گارانتی محصول و خدمات مرتبط با آن.
- شرایط بازپس‌گیری پول و مرجوعی کالا.
- ارائه پیش فاکتور حاوی اطلاعات کالا و خدمات پیش از نهایی شدن فرآیند خرید و فاکتور پس از پرداخت وجه به مصرف‌کننده.
- قرار دادن اطلاعات تماس و نحوه ثبت و رسیدگی به شکایات

در قسمت «تماس با ما» و موضوع فعالیت کسب و کار در قسمت «درباره ما».

■ حفظ اطلاعات شخصی و مالی مشتریان.

ج- مجوزهای پیش‌نیاز

■ دریافت مجوز از صنف مربوطه

■ دریافت مجوز برای کسب و کارهای بدون صنف از اتحادیه کسب و کارهای مجازی

■ دریافت مجوز ساماندهی (مرکز توسعه فناوری اطلاعات و رسانه‌های دیجیتال وابسته به وزارت ارشاد)

■ ثبت شرکت توسط کسب و کارها

۲-۴- فرآیند

۱. ایجاد حساب کاربری؛

۲. تکمیل اطلاعات و بارگذاری مدارک؛

۳. احراز اطلاعات (احراز تلفن همراه و ثابت)؛

۴. افزودن کسب و کار و اطلاعات آن؛

۵. تاییدیه فنی (تاییدیه فنی برای این است که احراز شود ثبت

نام‌کننده به آدرس سایت ثبت نام شده دسترسی مجاز دارد)؛

۶. تعیین نوع خدمت و محصول (اگر خدمت و یا محصول، نیاز به دریافت مجوز داشته باشد باید مجوز را بارگذاری نمود)؛

۷. تکمیل فرم نظرسنجی؛

۸. احراز اطلاعات کسب و کار (احراز آدرس محل فعالیت، ایمیل و

شماره تماس کسب و کار اینترنتی)؛

۹. ارسال پرونده برای کارشناس و بررسی و ارزیابی توسط آن؛
۱۰. تعهدنامه (ثبت در دفترخانه و بارگزاری در سایت)؛
۱۱. دریافت نماد: پس از بررسی‌های لازم و تایید نهایی کارشناس، اینماد سایت صادر می‌شود.

۴-۳- موارد مورد ارزیابی در اعطای نماد

برای اعطای اینماد؛ احراز آدرس و شماره تماس محل فعالیت کسب‌وکار اینترنتی، ارزیابی چک‌لیست الزامات نماد، تعهد الکترونیکی، استعلام صلاحیت فردی از پلیس نظارت بر اماکن عمومی ناجا ضروری بوده و مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. همچنین متقاضی دریافت اینماد باید مدارک زیر را برای بررسی کامل ارائه دهد؛

۱۸

متقاضی حقیقی:

۱. تصویر پروانه / مجوز فعالیت
۲. اسناد هویتی متقاضی (شناسنامه، کارت ملی و مدرک وضعیت نظام‌وظیفه)

متقاضیان حقوقی:

۱. تصویر آگهی روزنامه رسمی
۲. تصویر اصل اساسنامه
۳. آگهی آخرین تغییرات آدرس
۴. آگهی آخرین تغییرات اسامی اعضای هیئت‌مدیره
۵. آگهی آخرین تغییرات موضوع فعالیت شرکت (در صورت وجود)
۶. تصویر پروانه / مجوز فعالیت

۵. انواع اینماد

اینماد بدون ستاره: این نماد مخصوص کسب‌وکارهای خرد در نظر گرفته شده است که تعداد و مجموع تراکنش‌های آن‌ها در ماه به ترتیب کمتر از ۱۰۰ عدد و ۱۰۰ میلیون تومان باشد. متقاضیان برای دریافت اینماد بدون ستاره مبلغ ۵۰ هزار تومان پرداخت می‌کنند و به ازای دریافت آن مجاز به دریافت درگاه پرداخت از پرداختی‌ها خواهند بود. این سازوکار و اینماد بدون ستاره در شهریورماه ۱۴۰۰ راه‌اندازی شده است (یرای کسب‌وکارهای خرد، اینماد بدون ستاره به‌عنوان یک مجوز اعلان‌محور در نظر گرفته شده است).

اینماد دائم تک ستاره؛ پس از اخذ نماد موقت، فرایند بررسی فروشگاه برای اخذ نماد آغاز شده و مرکز توسعه تجارت الکترونیک سایت‌های فروشگاه‌ها را ملزم به رعایت برخی نکات می‌کند و پس از اعمال این معیارها توسط سایت، نماد اعتماد الکترونیک دریافت می‌گردد. لازم به ذکر است برخورداری سایت از درگاه پرداختی بدون محدودیت خرید، منوط به کسب اینماد یک ستاره است.

اینماد دو تا پنج ستاره: از ابتدای فعالیت اینماد تا سال ۱۳۹۹ تنها اینماد با یک یا دو ستاره صادر می‌شد و سازوکاری برای دریافت ستاره بیشتر از سمت متقاضیان وجود نداشت. از مهرماه ۱۳۹۹ فرایند ارزیابی و رتبه‌بندی کسب‌وکارها بر اساس درخواست خودشان اجرا شد که بر اساس آن کسب‌وکارها

از دو تا پنج ستاره برای اینماد خود دریافت می‌کنند. سازمان توسعه تجارت الکترونیکی بر مبنای شاخص‌های زیر، ارزیابی برای اعطای نماد با ستاره بیشتر را انجام می‌دهد؛

۱. شاخص امتیاز اعتباری: سنجش میزان مسئولیت‌پذیری مالی کسب‌وکار در پایبندی به تعهدات مالی
۲. شاخص پاسخگویی به شکایات: سنجش میزان مسئولیت‌پذیری مالی کسب‌وکار در پایبندی به تعهدات عملکردی نسبت به مشتری
۳. شاخص کسب‌وکار: سنجش میزان توانایی کسب‌وکار در حوزه عملکردی

۴. شاخص مالی: سنجش میزان توانایی کسب‌وکار در حوزه مالی
- سازوکار اینمادهای چند ستاره تنها مزیتی که برای کسب‌وکارها ایجاد می‌کند، اعتماد آفرینی برای مشتریان و کاربران خواهد بود و جدا از آن تفاوتی میان اینماد دو ستاره و پنج ستاره در ارائه خدمت به کسب‌وکار وجود نخواهد داشت.

۶. هزینه دریافت نماد

به موجب مصوبه شماره ۲۸۸ مورخ ۱۳۹۷/۱۲/۰۵ کمیسیون تنظیم مقررات و ارتباطات، نماد اعتماد الکترونیکی با اعتبار دو ساله و با دریافت هزینه ۱۷۵ هزار تومانی اعطا می‌گردد.

تعرفه اینماد بدون ستاره، مبلغ ۵۰ هزار تومان سالانه (کمتر از یک سوم تعرفه اینماد ستاره‌دار) می‌باشد.

۷. کمیته نظارت

تشکیل کمیته نظارت به ریاست مرکز توسعه تجارت الکترونیکی به موجب ماده ۶ طرح ساماندهی کسب و کارهای اینترنتی مصوب شورای امنیت کشور با حضور اعضای ذیل:

▪ نمایندگان وزارتخانه‌های:

▪ اطلاعات

▪ بهداشت، درمان و آموزش کشور

▪ فرهنگ و ارشاد اسلامی

▪ ارتباطات و فناوری اطلاعات

▪ جهاد کشاورزی

▪ نیروی انتظامی

حوزه نظارت و متصدی آن به شکل زیر است:

نظارت بر مدل کسب و کار: توسط وزارت اطلاعات، نیروی انتظامی

۲۱ نظارت بر قانون‌مندی و رعایت الزامات ارائه کالا و خدمات: توسط کلیه دستگاه‌های نظارتی

نظارت بر بستر و شیوه توزیع: توسط وزارت اطلاعات

نظارت بر رویه پرداخت‌ها: توسط شاپرک

نظارت بر شاخص‌های اعطای نماد اعتماد: توسط مرکز

بخش دوم:

آسیب‌ها و راهکارها

۸. تحلیلی بر ماهیت و رویکرد اینماد

۲۵

در سال‌های اخیر رویکرد کلی حاکمیت در حوزه حمایت از کسب و کارها، مبتنی بر مقررات زدایی و تسهیل آن بوده است. یکی از جلوه‌های مهم مقررات زدایی، کاستن فرآیندها و ابزارهای مبتنی بر بوروکراسی در صدور مجوزهاست. این امر مستلزم حرکت از نظارت‌های پیشینی به نظارت‌های پسینی است. هر چند ادعا می‌شود که اینماد در راستای نظارت پسینی قرار گرفته است اما بررسی ماهیت و فرایند اخذ اینماد خلاف این امر را نشان می‌دهد.

در سال ۱۳۹۸ با تصویب «ماده ۱۰۳ آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۴ الحاقی

قانون مبارزه با پول‌شویی» توسط هیئت وزیران، اینماد تبدیل به مجوز نماد اعتماد الکترونیک شد و کسب‌وکارها برای دریافت درگاه پرداخت، ملزم به دارا بودن نماد اعتماد شدند. بر این اساس کارکرد «اینماد» از نماد اعتماد اختیاری به یک مجوز الزامی تغییر یافت. این آیین‌نامه از سال ۹۸ برای PSP ها اجرا شد. مرکز توسعه تجارت الکترونیک، پیشگیری از وقوع فعالیت‌های مجرمانه در بستر فضای مجازی (همچون سایت‌های قمار و شرط‌بندی، کلاهبرداران مجازی و باندهای فساد و فحشا) و مبارزه با پولشویی را مهم‌ترین هدف از اتخاذ این تصمیم مطرح کرد.

پس از حدود دو سال و در تیرماه ۱۴۰۰ طی ابلاغیه شاپرک به پرداختیارها، تخصیص پایانه و درگاه پرداخت به کسب‌وکارها منوط به اعتبارسنجی وضعیت نماد اعتماد الکترونیکی آن‌ها اعلام شد. در واقع آیین‌نامه ذکرشده علاوه بر PSP ها در درگاه پرداخت پرداختیارها نیز اعمال گردید و هر کسب‌وکار برای دریافت درگاه پرداخت ملزم به اخذ اینماد معتبر شد.

مرکز توسعه تجارت الکترونیکی (وزارت صمت) مدعی است که این فرایند به منظور اعتمادسازی در فضای دیجیتال و ساماندهی کسب‌وکارهای اینترنتی صورت گرفته است. لیکن پس از الزامی شدن دریافت نماد اعتماد الکترونیکی، موج انتقادات به آن آغاز شد و انجمن‌های صنفی و اتحادیه‌های حوزه کسب‌وکار مجازی در بیانیه‌های جداگانه به این اقدام اعتراض نمودند. از سوی دیگر این امر مورد انتقاد بسیاری از نمایندگان مجلس و مقامات مختلفی از دولت سیزدهم نیز قرار گرفت.

عمده انتقادات صورت گرفته، بر دو موضوع ناکارآمدی اینماد و مانع‌تراشی اینماد اجباری در مسیر راه‌اندازی کسب‌وکارها (به ویژه کسب‌وکارهای دانش‌بنیان و نوآورانه) و آسیب‌های ناشی از آن دلالت داشته است. در واقع الزام در دریافت اینماد به شکل یک مجوز با منویات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در راستای مانع‌زدایی و حمایت از فعالیت‌های دانش‌بنیان و سیاست‌های دولت سیزدهم در خصوص تسهیل فرآیند آغاز کسب‌وکارها، در تضاد قرار دارد.

لازم است ذکر شود متولیان امر پیش از این، الزام دریافت اینماد را برای کسب‌وکارهایی که آغاز به کار می‌نمایند الزامی نمودند. یعنی کسب‌وکارها برای آغاز فعالیت و دریافت ابزار پرداخت باید اینماد را اخذ کرده باشند. اما با ابلاغ شاپرک به پرداختی‌ها در تاریخ ۱۹ آبان سال جاری اعلام شد تمامی پایانه‌های اینترنتی فاقد اینماد از تاریخ ۲۴ آبان ماه قطع می‌شوند. پرواضح است که اقدام اخیر نتیجه‌ای جز دامن زدن به وضعیت بگرنج موجود و همچنین افزایش نارضایتی عمومی را به دنبال نخواهد داشت. در حالی که به دنبال حوادث اخیر و محدودیت‌های اینترنتی بسیاری از کسب‌وکارها دچار خسارت شده‌اند گویی برخی به دنبال تشدید خشم عمومی هستند. در مجموع می‌توان ادعا کرد نماد اعتماد الکترونیکی با ماهیت فعلی تبدیل به تهدید شده است.

شواهد و قرائن حاکی از آن است که اینماد در طول حیات خود در عمل به کارویژه‌های تعیین شده و دستیابی به اهدافش بازمانده است. بر این اساس مهم‌ترین آفات روش فعلی عبارتند از:

تبدیل شدن اینماد به رگولاتور فضای مجازی بدون مقررات و قوانین لازم؛

- در تضاد با سیاست‌های تسهیل کسب‌وکار؛
- ورود به حوزه کاری G۴B و ایجاد یک پنجره دیگر مجوزها؛
- تفوق رویکرد نظارت پیشینی بر پسینی؛
- ایجاد انسداد در شروع و ضعف رویکرد نظارت پسینی در مرکز؛
- ایجاد انحصار و اجبار در خدمتی که ظرفیت غیرانحصاری و رقابتی دارد (انحصارگرایی)؛
- عدم توسعه، نوآوری و خلاقیت به دلیل غیررقابتی بودن خدمت؛
- تجمیع اختیارات سیاست‌گذاری، مجوز دهی، اجرا، نظارت و قضاوت و جزا در یک نهاد که انتفاع مالی نیز از این فرآیند دارد. این امر زمینه بروز فساد را در مرکز فرآیند ایجاد می‌کند.

۹. تحلیل نقاط ضعف اینماد اجباری نسبت به اهداف

۹-۱- انفعال در تجارت الکترونیک و کاهش رشد اقتصاد دیجیتال

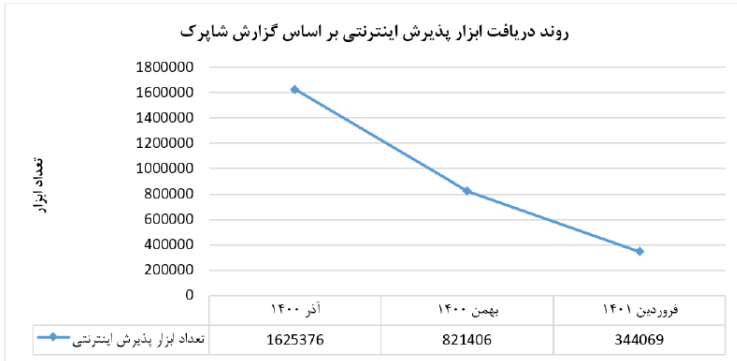
طبق آمارها امروزه اقتصاد دیجیتال سهم ۶ درصدی از تولید ناخالص ملی را داراست. این در حالی است که چشم‌انداز اسناد بالادستی به رشد سهم اقتصاد دیجیتال تا ۱۰ الی ۱۵ درصد از GDP تأکید دارند. کشورهای با اقتصاد پویا، امروزه تا ۳۰ درصد از اقتصاد خود

را به بخش دیجیتال اختصاص داده‌اند. علیرغم تمامی این تفاسیر، اجباری شدن اینماد مسیر ایجاد و توسعه کسب‌وکارهای مجازی را دشوارتر و دستیابی به رشد اقتصاد دیجیتال را ناممکن خواهد کرد.

۹-۲- مانع جدی در توسعه تجارت الکترونیک

با الزام اینماد اهداف مشروع و سهل‌الحصول ابتدای راه به مانعی سخت و بی‌فایده برای کسب‌وکارها تبدیل شد. در واقع نتیجه این کار در سال «مانع زدایی» محدود ساختن فضا برای کسب‌وکارهای نوپا و پویای کوچک و خانگی با تبدیل ابزاری اعتمادآفرین به مانعی الزام‌آور خواهد بود. بر اساس گزارش‌های رسمی شرکت شبکه الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک)، تعداد پذیرنده‌های روزانه شرکت‌های خدمات پرداخت (PSP) و پرداختیاریها جهت ارائه درگاه پرداخت اینترنتی، پس از الزامی شدن اینماد کاهش چشمگیری داشته است. این امر نشان می‌دهد که اینماد مانعی جدی در سهولت آغاز کسب‌وکارها ایجاد نموده است. نمودار زیر نشان می‌دهد که از آذرماه سال گذشته (آغاز الزامی شدن اخذ اینماد) تا فروردین سال جاری، میزان درخواست درگاه پرداخت اینترنتی با کاهشی قریب به ۸۰ درصد روبه‌رو بوده است. به نظر می‌رسد الزام در دریافت اینماد نه تنها تأثیری بر کاهش فعالیت سایت‌های غیر مجاز نداشته است بلکه مانعی در برابر آغاز و رشد کسب‌وکارهای دیجیتال نیز بوده است.

بررسی داده های چهار شرکت مطرح پرداختیاری، نشان دهنده کاهش چشمگیر دریافت درگاه پرداخت توسط کسب و کارها است.

تعداد ثبت پایانه موفق در شاپرک (میانگین روزانه)			
پس از ۳۰ بهمن (ساماندهی مالیاتی)	پس از ۳ آذر (الزام اینماد)	پیش از ۳ آذر	پرداختیاری
۲۷	۸۵	۲۵۰۰	
۲۲	۵۶	۱۲۴	
۹	۱۴	۲۵	
۱	۳	۲۵	

از سوی دیگر فرآیند پیچیده و تعدد پیش‌نیازها برای دریافت

اینماد باعث عدم تمایل کسب و کارهای خرد و خانگی جهت اقدام به دریافت آن شده است. همچنین عدم اعطای اینماد به بسیاری از کسب و کارهای مبتنی بر فناوری‌های نوین که همچنان مجوزی برای آن‌ها تعریف نشده باعث توقف و همچنین مهاجرت سرمایه‌های انسانی به خارج از کشور شده است.

۹-۳- ناکارآمدی در نظارت و پیشگیری و تشدید بی‌اعتمادی

مرکز توسعه تجارت الکترونیک وزارت صمت به عنوان متولی اینماد، بدون در دست داشتن ابزار لازم و متناسب نظارتی و بازدارنده، ادعا می‌کند که از وقوع جرائم خصوصاً کلاهبرداری پیشگیری می‌کند؛ اما شواهد دال بر عدم تفوق آن بوده است. در این خصوص بسیاری از فروشگاه‌ها علی‌رغم داشتن اینماد مرتکب کلاهبرداری‌های کلان شده‌اند. همچنین عدم نظارت بر نمادهای منقضی شده، عدم رسیدگی به تخلفات، استفاده سایت‌های غیرمجاز از درگاه پرداخت سایت‌های دارای نماد و عدم توانایی شناسایی آن‌ها نشان دهنده ناکارآمدی در نظارت و رسیدگی نهاد متبوع است. عدم پاسخگویی و ضمانت مرکز توسعه تجارت الکترونیکی در قبال خسارت، باعث بی‌اعتمادی مردم به حاکمیت و خدشه‌دار شدن وجه آن به عنوان تأییدکننده کسب و کارها شده است.

برخی از نمونه‌های شاخص کسب و کارهای متخلفی که دارای اینماد بوده‌اند عبارتند از:

- سکه ثامن
- همتا مارکت
- آی دیجی
- آمازون ایرانی
- تمنا کالا
- کندو
- تلفیق هنر

به‌طور مثال وبگاه سکه ثامن (که خود را بستری برای سرمایه‌گذاری در صنعت سکه طلا معرفی می‌کرد) پس از جذب سرمایه تعداد زیادی از مردم، در شهریورماه سال ۹۷ اعلام ورشکستگی کرد. اتهام این شرکت کلاه‌برداری از ۳۰۰۰ کاربر مالباخته ذکر شد. نکته قابل توجه در این مسئله این است که؛ سکه ثامن، «نماد اعتماد الکترونیک» داشته است! درواقع طبق ادعا و هدف ایجاد اینماد، این سازوکار مسئولیت صیانت از حقوق خریداران و کاربران این سایت را بر عهده داشته است؛ اما مسئولین سازمان توسعه تجارت الکترونیکی، متولی صدور «اینماد» بابتان ابطال نماد این شرکت، مسئولیتی نسبت به این پرونده را متوجه نماد اعتماد و این سازمان ندانستند!

بر اساس برخی از گزارش‌ها، تنها در سال ۹۹، ۵۴ کسب‌وکار دارای

اینماد جمعا حدود ۱۰۸ میلیارد تومان کلاهبرداری نموده‌اند.

۹-۴- تعدد مجوزهای پیش‌نیاز

اینماد به مثابه مجوزی برای سایر مجوزها عمل می‌کند؛ بدین صورت که کسب‌وکارها ابتدا باید مجوزهای لازم و مربوط به حوزه فعالیت خود را دریافت و پس از آن اقدام به اخذ اینماد نمایند. سایر مجوزها پیش‌نیاز مجوز اینماد به شمار می‌آید.

۹-۵- جلوگیری از ایجاد استارت‌آپ‌ها

عدم اعطای اینماد به بسیاری از کسب‌وکارهای مبتنی بر فناوری‌های نوین که همچنان مجوزی برای آن‌ها تعریف نشده باعث توقف آن‌ها می‌شود. پدیده‌های نوآورانه اساساً یک گام جلوتر از قانون ایجاد می‌شوند. در این صورت با الزام‌آور شدن نماد اعتماد اجرایی شدن ایده‌های نوآورانه استارت‌آپی در کسب‌وکارها متوقف خواهد شد.

۳۳

۹-۶- عقب‌ماندگی کشور در فناوری و افزایش مهاجرت نخبگان

متوقف شدن رشد کسب‌وکارهایی با ایده‌های نوآورانه، منجر به ایجاد شکاف و عقب‌ماندگی کشور در زمینه فناوری‌های نوپهور می‌گردد و در کنار تبلیغات کشورهای همسایه در راستای جذب نیروی جوان خلاق، بستر مهاجرت سرمایه انسانی نخبه و کارآفرین از کشور را فراهم خواهد کرد.

۹-۷- از دست دادن ظرفیت اشتغال‌زایی اینترنتی

با رشد کسب‌وکارهای مجازی، امروزه عدد قابل‌توجهی از افراد جامعه مشغول به فعالیت در این بسترنند. به‌عنوان مثال دیجیکالا بیش از ۱۵۰ هزار کسب‌وکار ذیل خود را پوشش می‌دهد. همچنین اسنپ بیش از ۲ میلیون کاربر راننده ثبت‌نام‌شده را به کار گرفته است. با تأمل بر این آمارها، می‌توان دریافت که اهمیت رشد کسب‌وکارهای اینترنتی چیست و با جلوگیری از توسعه تجارت الکترونیک چه ظرفیت مهمی از اشتغال‌زایی را نابود خواهد ساخت.

۹-۸- کاهش شفافیت مالی

منوط شدن دریافت ابزار پرداخت الکترونیکی به اخذ اینماد، باعث سوق دادن کسب‌وکارها به بسترهای خاکستری مانند رمز ارزها، کارت‌به‌کارت و... برای انجام تراکنش‌های مالی شده است؛ همچنان که کاهش درخواست درگاه پرداخت گواه این امر است. این امر عدم شفافیت تراکنش‌های مالی در این حوزه را به دنبال دارد. مسئله‌ای که عملاً فعالیت کسب‌وکارها را از اشراف حاکمیت خارج خواهد کرد و محملی برای فساد و فرار مالیاتی کسب‌وکارها فراهم می‌نماید.

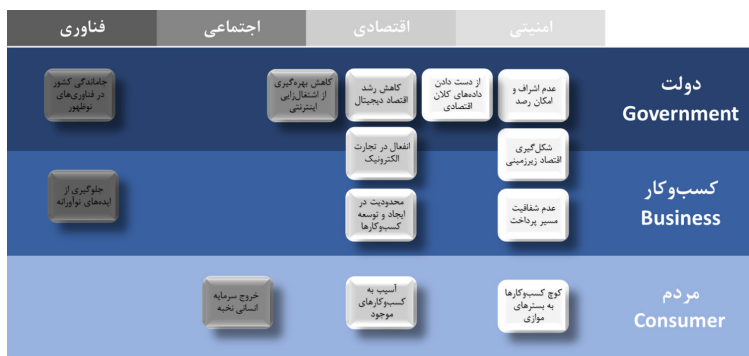
۹-۹- ایجاد اقتصاد زیرزمینی

با خروج فعالیت‌ها از بستر شفاف و قانونی، اقتصادی غیر شفاف و زیرزمینی ایجاد خواهد شد که علاوه بر عدم امکان رصد و پیگیری

تراکنش‌ها و معاملات، کلان داده‌های اقتصادی بسیاری را نیز از دست حاکمیت خارج خواهد کرد.

۹-۱۰- رویکرد نظارت پیشینی

الزام اینماد بیانگر عدم اعتماد و اعتقاد به سازوکارهای مجازی برای اشراف بر هویت و فعالیت افراد و اصرار بر رویکرد مجوزدهی است. به نظر می‌رسد در لایه تصمیم‌گیری به استفاده از امکانات و ظرفیت مردمی در نظارت‌های پسینی هیچ توجهی وجود ندارد. به همین دلیل است که سیستم قدیمی مجوزی و ابلاغی تنها با افزوده شدن واژه «مجازی» به آن همچنان در حال اجرا و تکرار خطاها است.

تبعات اجباری شدن اینماد در سه لایه

۱۰. ضعف‌های ساختاری و نهادی

۱۰-۱- ایجاد بستر فساد و فروش امضای طلایی

ماهیت گلوگاهی اینماد، زمینه بروز فسادهای گسترده مالی و اداری را از سوی نهاد متبوع مهیا ساخته است. این امر در قالب امضاهای طلایی، فروش اینماد و دریافت رشوه و .... نمود یافته است. بر این اساس در حال حاضر بسیاری از سایت‌ها با استفاده از ارتباطات خود، در ظاهر با عنوان انجام فرایند، اقدام به فروش اینماد با هویت و مجوز جعلی می‌نمایند. برخی از این نمونه‌ها در قسمت ذیل قابل مشاهده است.

۳۶

دریافت اینماد در کمتر از ۷ روز

در صورتی که قصد دریافت نماد اعتماد الکترونیک برای کسب و کار اینترنتی خود را دارید، شرکت مشاوره کسب و کار پویا تجارت فرهان می‌تواند در این راستا به شما خدمت‌رسانی نماید. هزینه سفر تا صد دریافت اینماد برای افراد حقیقی و حقوقی، مبلغ ۱۷۵۰۰۰۰ تومان می‌باشد و جهت شفاف‌سازی، جزئیات آن به شرح زیر می‌باشد:

- ۱- ۱۷۵۰۰۰۰ تومان هزینه دریافتی وزارت صنعت، معدن و تجارت
- ۲- ۲۵۰۰۰۰ تومان هزینه بسته پستی
- ۳- ۱۰۰۰۰۰۰۰۰ تومان کارمزد انجام سفر تا صد دریافت اینماد توسط شرکت

ثبت سفارش اینماد

جهت دریافت مشاوره یا سفارش اینماد، می‌توانید از طریق یکی از شماره‌های زیر در واتس‌آپ برای ما پیام ارسال نمایید تا کارشناسان ما شما را راهنمایی کنند.

☎️ +۹۸ ۲۰۰۲۵۸۶۰ (۰۳۳) ☎️ +۹۸ ۲۰۳۲۸۶۰۰۶ (۰۹۸)

دریاره اینماد پیشتر بدانید

خانه / فرم درخواست نماد اعتماد الکترونیک (اینماد)

فرم درخواست نماد اعتماد الکترونیک (اینماد)

کاربر گرامی،

جهت ثبت نام و دریافت ای نماد کفافیت فرم زیر را تکمیل نمایید و پرداخت خود را انجام دهید تا در اسرع وقت با شما تماس بگیریم. هزینه ثبت نام اینماد ۱۵۰۰۰۰۰ تومان می‌باشد و حداکثر در ۷ روز کاری برای شما صادر میشود.

نام و نام خانوادگی

شماره موبایل

تلفن ثابت و کد شهر

استانی محل سکونت

شهر محل سکونت

اینماد و اطلاعات کسب و کار اختلاف وجود دارد. این در حالی است که مرکز توسعه تجارت الکترونیک ادعا دارد که نظارت دقیقی بر این فرآیند صورت می‌دهد و آن را جزو وظایف ذاتی خود تعریف نموده است. برای نمونه به تعدادی از این موارد اشاره می‌شود:

۱-۲-۱۰- مغایرت اطلاعات احراز شده در سامانه اینماد و اطلاعات ثبت شده در سایت کسب و کار

سایت کسب و کار اینترنتی همپاد سیستم آسیا:

لیست کسب و کارهای دارای نماد

آدرس دامنه: hampadco.com
عنوان کسب و کار: عنوان کسب و کار
شهر: شهر مورد نظر را انتخاب نمایید
استان: استان مورد نظر را انتخاب نمایید

#	آدرس دامنه	عنوان کسب و کار	استان	شهر	تعداد ستاره	تاریخ اینماد	تاریخ انقضا
۱	hampadco.com	همپاد سیستم آسیا	تهران	تهران	★	۱۳۹۸/۰۵/۱۲	۱۳۹۸/۰۸/۱۲

اطلاعات ستاره نماد کسب و کار در سامانه اینماد

همپادکو

ثبت نام و پرداخت هزینه:

نماد اعتماد الکترونیک

آدرس، شماره تلفن ها و سایر اطلاعات:

شماره تلفن های تماس: ۰۲۱۱۶۱۷۳۳۱
شماره تلفن ثابت: ۰۲۱۳۳۶۶۰۱۰۴۵
شماره پشتیبانی: ۰۲۱۲۳۳۳۷۶۶۵
ارتباط مستقیم با مدیران و پشتیبانی

آدرس محل برگزاری کلاس ها: تهران - بوسف آباد خیابان ابن سینا
تلفظ نیم پلاک - هکده جهانی دانش و مهارت

آدرس و ساعات کاری دفتر: تهران - تقاطع جواران امام علی و اتوبان بخت انزلی خیابان همت ، بانک سپه مرکز فناوری های نوین ماس

ساعات کاری از ساعت ۸ تا ۶ عصر شنبه تا چهارشنبه

اطلاعات ستاره نماد در سایت کسب و کار

عدم تطابق ستاره‌های نماد کسب و کار در سایت اینماد (تک ستاره)
با نماد درج شده در سایت کسب و کار (سه ستاره)

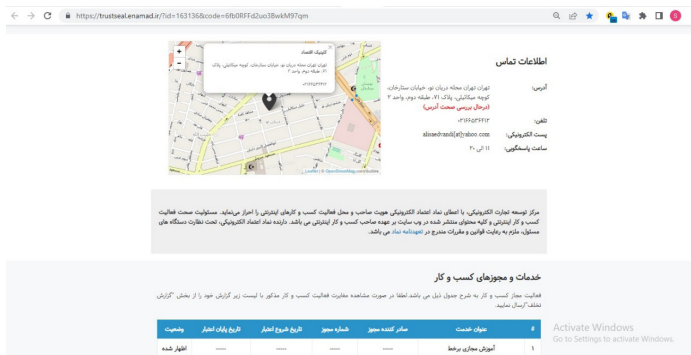
۱۰-۲-۲- فرآیند ناقص احراز آدرس کسب و کار

در برخی از موارد، در حالی که اعتبار نماد کسب و کارها منقضی شده و یا اعتبار آن‌ها رو به پایان است، اما همچنان صحت آدرس آن‌ها در دست بررسی می‌باشد.

صفحه سایت کسب و کار اینترنتی «کیلینیک اقتصاد» در سامانه اینماد:

انقضای اعتبار نماد

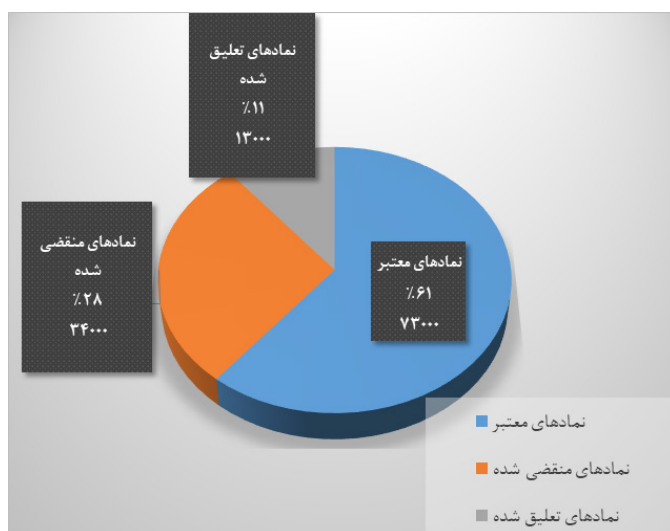

صحت آدرس در حال بررسی

۱۰-۳- عدم نظارت بر نمادهای معلق و منقضی شده

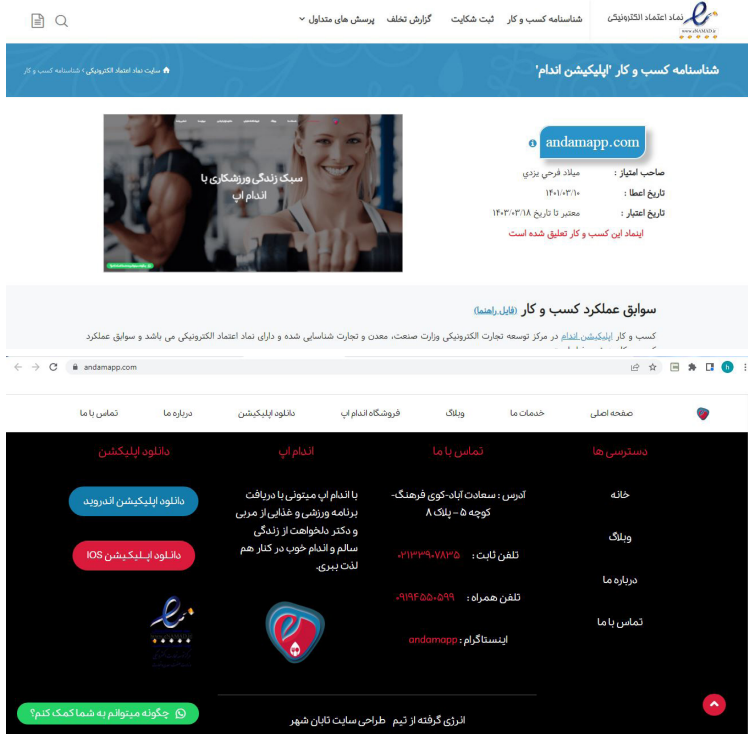
بررسی‌ها نشان می‌دهد که ضعف جدی در فرآیند نظارت بر وبسایت‌هایی که نماد آن‌ها منقضی و یا تعلیق شده است وجود دارد. به طوری که بسیاری از آن‌ها همچنان به فعالیت خود ادامه داده و جهت تمدید نماد مراجعه ننموده‌اند. این درحالی است که در صورت تعلیق و یا انقضای نماد فعالیت مالی کسب‌وکارها نیز متوقف می‌شود.

۳۹

همچنین بسیاری از سایت‌هایی که نماد آن‌ها به دلیل تخلف، تعلیق شده است همچنان از نماد مزبور در سایت اینترنتی خود استفاده می‌نمایند. مورد ذیل از این نمونه می‌باشد:
وبسایت اپلیکیشن اندام:

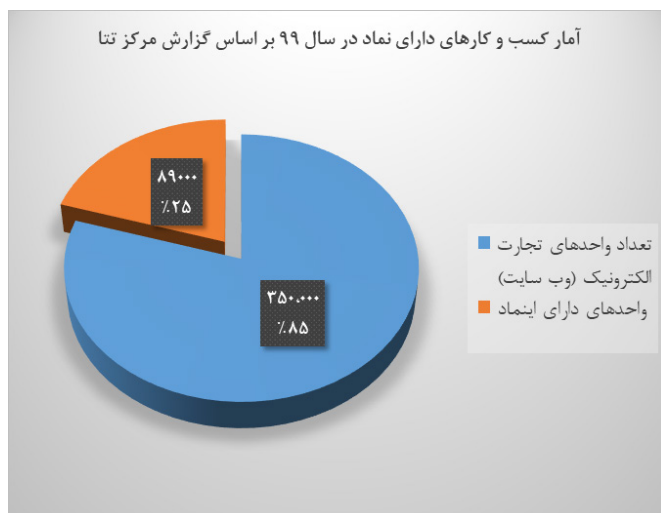
۴۰

نماد تعلیق شده کسب و کار بدون هیچ تغییری در سایت کسب و کار با لینک مستقیم وجود دارد

۱-۴- عدم موفقیت مرکز تتا در جذب کسب و کارها جهت دریافت نماد اعتماد

آمارهای منتشره کاملاً گویای عدم استقبال صاحبان کسب و کار از دریافت نماد اعتماد می باشد. بر اساس آمارهای رسمی منتشره توسط مرکز توسعه تجارت الکترونیک، از تعداد ۳۵۰ هزار کسب و کار الکترونیک در بستر وبسایت تنها ۸۹ هزار کسب و کار تا پایان سال ۹۹

اقدام به اخذ اینماد نموده‌اند.^۱ پرواضح است که مرکز توسعه تجارت در جذب صاحبان کسب و کار جهت اعطای نماد اعتماد موفقیت چشمگیری نداشته است. بسیاری از صاحبان کسب و کار دیجیتال نیز، نماد اعتماد مزبور را در راستای اهداف مهمی نظیر ایجاد اعتمادسازی برای مشتریان بی‌تأثیر یافته‌اند.

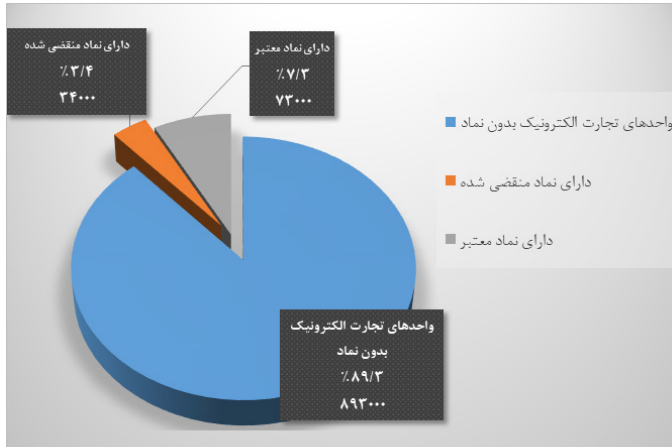
۴۱

همچنین بر اساس آمارهای تخمینی تا پایان سال ۱۴۰۰، حدود یک میلیون کسب و کار اینترنتی اعم از وبسایت و شبکه‌های اجتماعی در کشور وجود دارد که تنها ۱۰۷ هزار کسب و کار (در بستر وبسایت) اقدام به اخذ اینماد نموده‌اند. نمودار ذیل نشان می‌دهد که از این میان تقریباً تنها ۷۳ هزار کسب و کار دارای نماد اعتماد معتبر می‌باشند.^۲

۱. گزارش سالانه تجارت الکترونیک ایران - مرکز توسعه تجارت الکترونیک

2. <https://enamad.ir/DomainListForMIMT>

نکته قابل توجه این است که در حال حاضر قریب به ۹۰ درصد از کسب‌وکارها بدون دریافت اینماد در حال فعالیت می‌باشند. همچنین بخش بسیار زیادی از این تعداد در بسترهایی غیر از وبسایت مانند شبکه‌های اجتماعی در حال فعالیت اقتصادی هستند که تراکنش‌های مالی آن‌ها نیز خارج از درگاه‌های پرداخت صورت می‌پذیرد. لازم به ذکر است که اینماد اجباری می‌تواند بخش بیشتری از کسب‌وکارها را به استفاده از فضاهای خاکستری تراکنش مالی سوق دهد.

بدین ترتیب با توجه به نمودارهای فوق می‌توان محورهای زیر را مورد توجه قرار داد:

- عدم کارآمدی مکانیزم اعتماد بخش به عنوان مهم‌ترین هدف اینماد؛
- ناکامی مرکز توسعه در جذب کسب‌وکارها جهت اعطای اینماد؛
- سوق دادن کسب‌وکارهای دیجیتال به بسترهایی غیر از وبسایت.

۱۰-۵- ادامه فعالیت سایت‌های نامشروع و متخلف

به‌رغم تأکید مرکز توسعه تجارت الکترونیکی مبنی بر تاثیرات این‌نماد جهت مسدودسازی درگاه پرداخت سایت‌های شرط‌بندی و قمار، در حال حاضر به نظر می‌رسد در این امر نیز موفقیت چندانی حاصل نشده است. همچنان‌که سایت‌های مزبور به شکل فزاینده‌ای به فعالیت خود ادامه داده و به انحای مختلف تراکنش‌های مالی مربوطه را انجام می‌دهند.

شواهد نشان می‌دهد که این‌نماد از گذشته تاکنون در خصوص جلوگیری از فعالیت سایت‌های شرط‌بندی و قمار ناکام بوده است. به‌طور مثال بر اساس اعلام شاپرک (شبکه پرداخت کارت)، با رصد مستمر واحد نظارت شاپرک در سال ۹۶ در حدود ۵۵۰ درگاه متخلف از سوی این نهاد شناسایی و مسدود شده است و همچنین بر اساس اعلام سه شرکت پرداخت الکترونیک سامان کیش، شرکت کارت اعتباری ایران کیش و همچنین مینا کارت آریا ۴۴۰ درگاه متخلف از سوی این سه شرکت شناسایی و مسدود شده‌اند. در واقع جمعاً شرکت شاپرک با همکاری شرکت‌های PSP توانسته ۹۹۰ درگاه پرداخت اینترنتی متخلف را شناسایی و مسدود کند. این در حالیست که اکثر این درگاه‌ها که به واسطه فعالیت غیرمجاز از سوی شاپرک و شرکت‌های PSP مسدود شده‌اند دارای این‌نماد بوده‌اند و به اعتبار این‌نماد به آن‌ها درگاه پرداخت اینترنتی واگذار شده است.^۱

هم‌اکنون نیز، حتی با اجباری شدن اخذ این‌نماد جهت دریافت درگاه

۱. شبکه خبری اقتصاد و بانک ایران (ایبنا)، کد خبر: ۸۵۴۶۵

پرداخت از PSP و پرداخت‌ها، سایت‌های غیرمجاز به طرق مختلف به انجام تراکنش‌های مالی مبادرت می‌ورزند. چنان‌که بسیاری از این سایت‌ها، از درگاه پرداخت سایت‌های دارای اینماد استفاده می‌کنند و این مسئله از نظارت مرکز توسعه تجارت الکترونیک مغفول می‌ماند.

۱۱. جمع‌بندی و راهکار

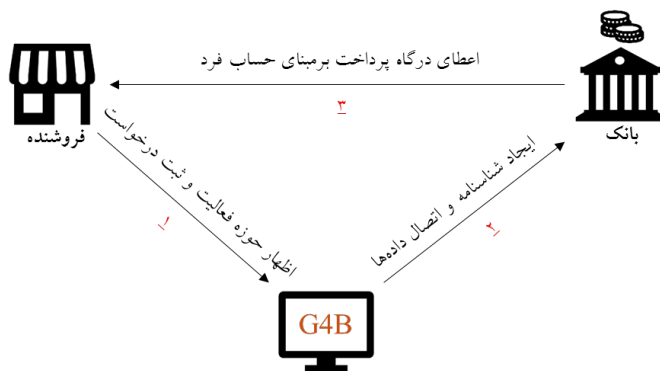
مدل پیشنهادی جایگزین برای اینماد

همانطور که پیش از این اشارت رفت، دغدغه پیشگیری از وقوع فعالیت‌های مجرمانه در بستر فضای مجازی (همچون سایت‌های قمار و شرط‌بندی، کلاه‌برداران مجازی و باندهای فساد و فحشا) و افزایش امنیت کسب‌وکارهای اینترنتی، موجب شد که طی فرآیندی، کارکرد اینماد از نماد اعتماد اختیاری به یک مجوز الزامی تغییر یابد؛ اما به نظر می‌رسد که فرآیند جدید نمی‌تواند پاسخ مناسبی به این دغدغه منطقی باشد و تنها به مشکل‌آفرینی بر سر راه کسب‌وکارهای سالم مجازی منجر خواهد شد. از این‌رو، در راستای توسعه تجارت الکترونیک و رشد اقتصاد دیجیتال، فرایند زیر باهدف پیشگیری از وقوع تخلفات، حفاظت از حقوق مصرف‌کننده و افزایش اعتماد میان کاربران، به‌عنوان جایگزین فرایند فعلی پیشنهاد می‌گردد؛

الف- مجوزدهی

مرحله اول: کسب‌وکار برای آغاز فعالیت خود، در درگاه ملی مجوزها (G۴B) ذیل وزارت اقتصاد، ثبت درخواست کرده و حوزه فعالیت خود را اظهار می‌کند.

مرحله دوم: در صورتی که حوزه فعالیت کسب و کار ذیل مجوزهای ثبت محور (اعلانی) باشد، شناسنامه کسب و کار در سامانه ایجاد شده و با اتصال داده‌های آن به بانک، بر مبنای حساب فرد متقاضی و احراز هویت‌های صورت گرفته، به کسب و کار درگاه پرداخت اعطا می‌گردد. در صورتی که فعالیت کسب و کار ذیل مجوزهای تأیید محور باشد، پس از ایجاد شناسنامه، درگاه پرداخت تا زمان ارائه تأییدیه‌ها با سقف محدود، به متقاضی اعطا می‌شود.

ب- راه‌اندازی حساب امانی و فعالیت در بستر امن

مرحله سوم: پس از دریافت درگاه پرداخت، کسب و کار فعالیت خود را آغاز خواهد کرد. فروشنده با صدور صورتحساب الکترونیک، قیمت و زمان تحویل را اعلام کرده و اختیار خریدار قرار می‌دهد.

مرحله چهارم: حساب امانی به عنوان شخص ثالث مورد اعتماد، وجه معامله را تا زمان انجام تعهدات طرفین نگاه می‌دارد و پس از آن به حساب ذینفع پرداخت می‌نماید. بنابراین خریدار پس از بررسی و تأیید صورتحساب الکترونیک، مبلغ مورد نظر را از طریق درگاه پرداخت

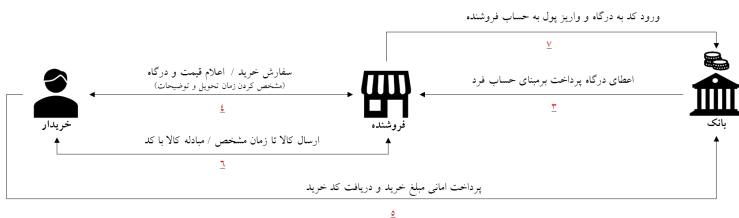

امن، به حساب امانی واریز می‌کند.

مرحله پنجم: مبلغ واریز شده، در حساب امانی نگه‌داشته شده و یک کد خرید به خریدار ارسال می‌گردد.

مرحله ششم: خریدار درازای دریافت کالا از فروشنده تا زمان تعیین شده، کد خرید را به فروشنده ارائه می‌دهد.

مرحله هفتم: فروشنده، کد دریافت شده را در درگاه ثبت کرده و مبلغ از حساب امانی به حساب فروشنده واریز می‌گردد. (در صورتی که فروشنده تا زمان مشخص شده، کالا یا خدمت را به خریدار ارائه نکند، در صورت عدم توافق طرفین بر تأخیر در زمان تحویل، مبلغ به حساب خریدار بازگردانده خواهد شد.)

ج- اعتماد آفرینی

مرحله هشتم: خریدار نسبت به عملکرد کسب و کار امکان امتیازدهی و ثبت نظر را دارد. به صورتی که به ازای هر تراکنش یک حق رأی به خریدار ارائه خواهد شد و نظرات و امتیازات به صورت تجمیع شده و میانگین در شناسنامه کسب و کار در GFB درج خواهد شد. **مرحله نهم:** مرکز توسعه تجارت الکترونیک به عنوان متولی صدور اینماد، امکان شکل‌گیری بخش خصوصی اعطاکننده نمادهای اعتماد

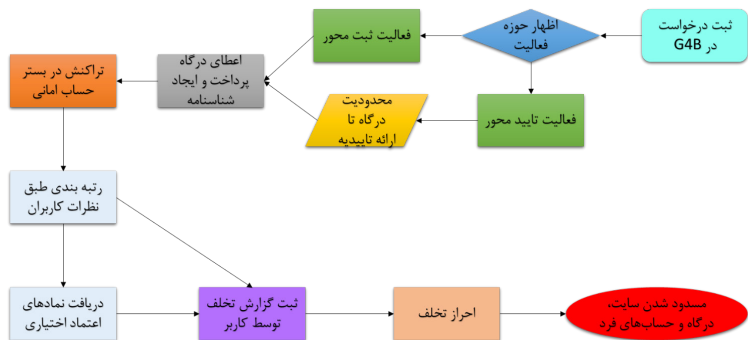
و بیمه‌های کسب‌وکاری را فراهم کرده و کسب‌وکارهای متقاضی به‌عنوان یک مزیت اعتمادآفرین برای کاربران، به‌صورت اختیاری اقدام به دریافت، نمادهای اعتماد می‌کنند.

د- مقابله با تخلفات و فعالیت‌های مجرمانه

مرحله دهم: خریدار در صورت وقوع تخلف در ارائه کالا و خدمات غیرمجاز و در راستای کمک به کشف جرم، امکان گزارش دهی تخلفات را در بستر درگاه یا پیامک خواهد داشت.

مرحله یازدهم: احراز تخلف بر اساس احکام قضایی و یا تعدد گزارش‌ها و شکایات صورت می‌گیرد.

مرحله دوازدهم: در صورت محرز شدن تخلف، بلافاصله وبگاه مذکور مسدود شده و درگاه و حساب‌های مرتبط با شخص (حقیقی یا حقوقی) توقیف خواهد شد.

مسیری که کسب‌وکار در مدل جایگزین طی خواهد کرد

این سازوکار جایگزین، علاوه بر تحقق اهدافی چون احراز هویت افراد، مجوزدهی، اعتبارسنجی و اعتباربخشی به کسب‌وکارها، نظارت و پیشگیری از وقوع تخلفات، به افزایش قدرت حکمرانی حاکمیت در مدیریت و ساماندهی کسب‌وکارهای فضای مجازی کمک کرده و از بروز چالش‌ها و تعارضات میان دولت، کسب‌وکارها و مردم پیشگیری خواهد کرد.

نماد اعتماد الکترونیکی (اینماد)، باهدف اعتمادآفرینی برای مشتریان کسب‌وکارهای مجازی و صیانت از حقوق آن‌ها در سال ۱۳۸۹ راه‌اندازی شد؛ اما با مصوبه هیئت وزیران در سال ۱۳۹۸، کارکرد اینماد از یک نماد اختیاری به یک مجوز اجباری تغییر یافت. براین اساس، کسب‌وکارهای اینترنتی جهت دریافت ابزار پرداخت اینترنتی برای انجام معاملات خود، ملزم به ارائه اینماد معتبر شدند. این در حالی است که بسیاری از کسب‌وکارهای نوآورانه و استارت‌آپی، به‌علت عدم تعریف مجوزهای پیش‌نیاز، امکان دریافت اینماد را ندارند. این اتفاق با مانع تراشی در مسیر راه‌اندازی کسب‌وکارهای اینترنتی سالم، زمینه‌ساز کوچ کسب‌وکارها به مسیرهای موازی غیرشفاف (همچون ارز دیجیتال و...) خواهد بود.

انديشكده حنّان

حکمرانی نرم و فناوری های نوین